ANKARA ÜNİVERSİTESİ

DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ BÖLÜMÜ
LATİN DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

IN MEMORIAM
FİLİZ ÖKTEM

Yayına Hazırlayanlar
Çağatay AŞKİT
Serap KALAYCIOĞULLARI
Rabia KAYAPINAR
Ceyda ÜSTÜNEL KEYİNCİ
Rukiye ÖZTÜRK

Ankara
2014

Ankara Üniversitesi Yayınları No: 415

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü
Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayınları No: 440

ISBN: 978-605-136-179-6

Basım Yeri:
Ankara Üniversitesi Basımevi
İncitaşı Sokak No:10 06510 Beşevler / ANKARA
Tel: 0 (312) 213 66 55
Basım Tarihi: 24/10/2014

İÇİNDEKİLER

Önsöz III

Tabula Gratulatoria V

Prof. Dr. Filiz Öktem'in Özgeçmişi VII

Prof. Dr. Filiz Öktem'in Yayınları IX

Tansu AÇIK • "Ars Longa" 1

Sabriye AKOĞLU • M. Tulli Ciceronis Epistula Ad Quintum Fratrem (Q. Fr. I. 1) 9

Çağatay AŞKİT • Cicero'nun Yaşadığı Dönemde Roma'da Mahkemeler ve Dava Süreci 17

Şebnem ATAKAN • Roma Edebiyatı'nda İki Kordobalı: Seneca ve Lucanus 25

Hülya BOYANA • Bithynia Bölgesinin Takvimi 31

Bengü CENNET • *De Consolatione Ad Helviam Matrem* 41

A.Vedat ÇELGİN • Antik Edebiyat Eserleri, Batı Uygarlığı ve Türkiye "Türk Rönesansı"nı Yeniden Anımsamak 53

Eyüp ÇORAKLI • Öte Dünyada Ruhların Yargılanışı (*Gorgias*, 523a4-524a8) 75

Bedia DEMİRİŞ • Prof. Dr. Filiz Öktem'in Anısına Toprak Anaya Yakarı 81

Ebru DEMİRSULAR • Gnaeus Pompeius Magnus'un Askeri İşleri 83

Erman GÖREN • Pindaros'un On Birinci *Nemea* Şarkısı: Arkaik Çağ'da Politik İktidarın ve Zaferin Sınırları 95

Bülent İPLİKÇİOĞLU • Roma Cumhuriyeti'ndeki İç Krize ve Eski Anayasal Düzenin Çöküşüne İlişkin Düşünceler 113

Serap KALAYCIOĞULLARI• Eski Mezopotamya'da Kadının Toplumdaki Yeri 121

Ceren KARACA • Ölüm ve Artakalanlar: Ferrater ve Marías'ın Ölüm Üzerine Düşünceleri 129

Ceyda ÜSTÜNEL KEYİNCİ • Cicero'nun Retoriğinde Mantığın Yeri ve Önemi 137

Başak KOCA ÖZER, Mehmet SAĞIR, İsmail ÖZER, Erksin GÜLEÇ • Anadolu Ortaçağı'nda İnsan Sağlığı 147

Cemil KOYUNCU • Flavianuslar Döneminde Kappadokia Eyaletinin Siyasi ve Askeri Durumu 155

Çiğdem MENZİLCİOĞLU • Cumhuriyet Dönemi ve Augustus Dönemi

Roma Edebiyatında Destan ve Tarih Yazımı Arasındaki Bağlantı 167

Gül ÖZAKTÜRK • Cicero'nun Antonius'a Karşı Dokuzuncu Söylevi 183

M. Emin ÖZCAN • Honoré de Balzac *Z. Marcas* 189

Tolga ÖZHAN • Nosos kai Polemos Thukydides'in Tarihinde Hastalık ve Savaş Benzeşimi 193

Elif Burcu ÖZKAN • Seneca'nın Tanrı Anlayışı 203

Nevin ÖZKAN, Raniero SPEELMAN • L'influsso Della Cultura Classica E Italiana Nella Turchia Repubblicana 219

Serdar Hakan ÖZTANER, Ebru N. AKDOĞU ARCA, Nuray GÖKALP ÖZDİL • Nysa Ad Maeandrum'daki Yeni Bulgular Üzerine Bir Değerlendirme 225

Rukiye ÖZTÜRK • Ovidius'un *Elegeia*larında Ağıt 247

Ayşe SÖNMEZ, Rabia KAYAPINAR • Euripides'in *Elektra*'sından Seçkiler 259

N. Eda AKYÜREK ŞAHİN • Bursa Müzesi'nde Klasik Dönem'e Ait Bir Epigram 279

Candan ŞENTUNA • Andokides'in Suçu Ne? [Hermes Taşları Davası] 285

Ü. Fafo TELATAR • Ovidius, *Amores,* I, XIV 305

Erkan YURTAYDIN • I b e r i a'dan Günümüze Kalan Yer Adları 311

ÖTE DÜNYADA RUHLARIN YARGILANIŞI (*Gorgias*, 523a4-524a8)

Eyüp ÇORAKLI[*]

Öz

Gorgias diyaloğunun sonunda Sokrates'in dilinden aktarılan myhtosta ruhların öte dünyada nasıl yargılanacakları konusuna değinilir ve doğru bir yargılama yapılabilmesi için de hem yargılanan ruhların hem de onları yargılayan yargıçların çıplak, başka deyişle zihni bulandıran bütün bedensel niteliklerden soyunmuş olması gerektiği, çünkü ancak bu şekilde hakikate ulaşılabileceği vurgulanır. Bu çalışmada söz konusu mythos ele alınacak ve Yeni-Platoncu filozof Olympiodorus'un görüşleri doğrultusunda bu durumun yalnızca öte dünyadaki yargılamalarla ilişkili olmadığı, aynı zamanda bu dünyadaki kanaatlerimiz ve yargılarımız için de geçerli olduğu ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Ölüm, Yaşam, Hakikat, Çıplaklık, Ruh, Beden, Öte Dünya, Adalet.*

Abstract

Judgement of Souls in Netherworld (Gorgias, 523a4-524a8)

The mythos told by Socrates at the end of Gorgias deals with the judging process of the souls in the underworld and stresses the fact that both souls being judged and the ones who do the judging should be naked, that is to say that they would be stripped off whole bodily attributes which obscure the mind so that the judgement would be just and only in this way the truth would be achieved. After discussing this mythos, this study reveals through the views of Olympiodorus the Neoplatonist that this situation is not only related to the judgement in the underworld, but it can be applied to our opinions and judgements too.

Keywords*: Death, Life, Truth, Nakedness, Soul, Body, Netherworld, Justice.*

Platon, hitabet sanatını konu edindiği *Gorgias* diyaloğunun son satırlarında[1] Sokrates'in ağzından öte dünyada ruhların yargılanmasına ilişkin bir *mythos* anlatır ve beden-ruh, yaşam-ölüm gibi karşıtlıklar üzerinden kurguladığı bu *mythos* aracılığıyla aslında öte dünyayı bu dünyanın içine örer.

Gerek *Politeia*'da zarif bir üslupla işlenen *Er Mythosu*,[2] gerekse *Phaidōn*'da Sokrates'in ömür saati dolmak üzereyken ayrılıp gitmek üzere olduğu o mekânı en ince ayrıntılarına varıncaya değin

[*] *Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı; e-mail: eyup.corakli@istanbul.edu.tr.*

[1] *Gorgias* diyaloğunun son kısmında (523a1-527a4) yer alan öte dünyaya ilişkin bu anlatım aslında ikili bir yapıya sahiptir. İlk kısımda Sokrates başkalarından dinleyip de doğruluğuna inandığı bir *mythos* anlatır (523a4-524a8); ikinci kısımdaysa bu *mythos*u yorumlamaya girişir (524a9-527a4). Burada söz konusu *mythos*un anlatıldığı ilk kısım ele alınacaktır.

[2] Platon, *Politeia*, 10.614b2-621d3. Bu konuda ayrıntılı bir değerlendirme için bkz. Dürüşken 2014: 216-230.

anlattığı *Yeraltı Mythosu*,[3] filozofun zihnindeki öte dünya tasarımını gözümüzde canlandırmamıza yetecek denli görkemli bir manzara sunar. *Gorgias*'ta karşımıza çıkan tabloda ise yine Sokrates'in dilinden ruhların öte dünyada yargılanacağı nihai mahkemeye ilişkin bir *mythos* aktarılır ve diğer iki eserde sunulan görüşler deyim yerindeyse burada özetlenir.[4]

Sokrates, adeta bir gizemin ardını aralar gibi "Kulak kesil!" diye seslenerek başlar anlatmaya[5] zihninin derinlerinden diline dökülen düşünceleri ve derin bir ikilemin içine düşmeyelim diye uyarır bizi en başından. Öyle ya, anlatacağı şey çoğu kimseye bir masal (*mythos*) gibi gelebilir, oysa ona göre bu, gerçek veya gerçeğe dayanan bir hikâye (*logos*), bir vakıadır. Yaşam ile ölüm birbiriyle nasıl sarmaş dolaşsa,[6] doğru ile yanlış da öyle değil midir zaten? Böyle bir karşıtlığı veya iç içeliği göz önüne aldığımızda Sokrates, her ne kadar bir *mythos* anlatıyor görünse de, aslında anlatmaya çalıştığı şeyin o *mythos*un özünde yattığını, ancak örtüsü aralanır da ardına geçilirse ötesindeki anlama ulaşılabileceğini, bu manada anlatmaya çalıştığı *logos*un anlatıyor göründüğü *mythos*un özünü teşkil ettiğini açıklamaya çalışır o bilindik gayretiyle.[7]

Sokrates anlattığı hikâyeyle (*logos*) bizi deyim yerindeyse *kosmos*un kurulum aşamasına götürür; Zeus, Poseidon ve Plouton'un babaları Kronos'un krallığını kendi aralarında pay ettikleri, Zeus'un idaresi altında her birinin egemenlik alanlarını kesin çizgilerle belirlediği, yaşam yerlerini birbirinden ayırdığı, kısacası *kosmos*un yer, deniz ve yeraltı şeklinde üç bölüme ayrıldığı o ilk aşamaya.[8] Haliyle bir geçiş dönemidir bu, dönüşüm aşamasıdır; Kronos devrinin o altın çağından, tanrıyla veya doğayla insanın içli dışlı olduğu, sınırların bulunmadığı, bolluk ve bereket timsali o çağdan[9] Olymposluların tanrıyı insandan ayıran, görünür veya görünmez sınırlarla egemenlik alanlarını sınırlayan ve herkese payını veren, haddini bildiren o zorlu dünyasına adım atılmaktadır ne de olsa. Dolayısıyla kurulu düzen ve bu düzene dayalı alışkanlıklar da değişecek, hiç değilse tanrılarla insanların ilişkisini düzenleyen bazı temel ve köklü yasalar sabit kalsa da bunların uygulanışlarında birtakım değişiklikler olacaktır. Kronos zamanından kalan ve her daim tanrılar arasında makbul sayılan bir yasa (*nomos*) vardır örneğin ve insanların ölümden sonraki yaşamlarını düzenleyen bu yasa uyarınca "Hakkaniyetli (*dikaiōs*) ve dindar (*hosiōs*) bir yaşam süren insanlar öldükten sonra Kutlular Adası'na[10] (*eis makarōn nēsous*) gidip orada kötülüklerden uzakta (*ektos kakōn*), tam bir mutluluk içinde (*en pasēi eudaimōniai*) yaşayacak; hakkaniyetsiz (*adikōs*) ve zındık (*atheōs*) bir yaşam sürenlerse Tartaros adı verilen ceza (*dikēs*) ve kefaret (*tiseōs*) zindanını (*desmōtērion*) boylayacaklardır."[11]

Görüldüğü üzere iki türlü yaşama imkânı serilidir insanın önünde. Bunlardan biri genel anlamda adalet (*dikaion*) kavramıyla ifade edilen yaşama imkânıdır. İnsanın dış dünyası, toplumsal yaşamıdır bu ve diğer insanlarla olan ilişkisiyle şekillenir. Diğeri ise dindarlık (*hosion*) kavramıyla ifade edilen yaşama imkânıdır; bu da insanın maneviyatı, iç dünyası demektir ve insanın kendisiyle, vicdanıyla veya kendisini aşkın bir güçle, tanrıyla kurduğu ilişkisiyle şekillenir.[12]

---

[3] Platon, *Phaidōn*, 107c1-115a8.

[4] İS 5. yüzyılda yaşamış Yeni-Platoncu filozof Olympiodorus, *Gorgias* diyaloğuna yazdığı yorum kitabında *Phaidōn*, *Politeia* ve *Gorgias*'ta aktarılan *mythos*lar arasında şöyle bir ayrım yapar (*In Platonis Gorgiam Commentaria*, 46.9.5-6): "*Gorgias*'ta ruhları yargılayan yargıçlar (*dikastai*); *Phaidōn*'da cezaların çekildiği mekân (*kolastēria*); *Politeia*'da ise yargılanan ruhlar (*krinomenoi*) anlatılmaktadır." Ancak *Gorgias* diyaloğunda anlatılan *mythos*un yalnızca yargıçlarla ilgili olduğunu söylemek pek mümkün değildir; aslında bu *mythos*un en önemli tarafı yargılananlarla yargılayanların birbirine bağlı olduğunun ortaya konmasıdır. Ayrıca bkz. Fussi 2001: 531.

[5] Benzeri kullanımlar için bkz. Platon, *Timaios*, 20d7; *Theaitētos*, 201d8.

[6] *Gorgias* 492e10'da Sokrates'in Euripides'ten alıntıladığı bir dize bu fikri açıkça ortaya koymaktadır (fr. 638 Nauck): "Kim bilir belki de yaşamak ölmektir / ölmek, yaşamak!"

[7] Lodge 1896: 257-58. Platon'un *mythos*lar karşısında takındığı tavır konusunda bkz. Annas 1982: 119-122.

[8] Platon, *Gorgias*, 523a4-5; ayrıca bkz. Homeros, *Ilias*, 15.187-193.

[9] Bkz. Hesiodos, *Erga kai Hēmerai*, 109-114.

[10] Bkz. Homeros, *Ilias*, 4.564; Hesiodos, *Erga kai Hēmerai*, 170.

[11] Platon, *Gorgias*, 523a7-b4. Bu ifade aynı zamanda "iyi" ile "kötü" arasında ezeli bir ayrım olduğunu gösterir (Lodge 1896: 258).

[12] Olympiodorus, *In Platonis Gorgiam Commentaria*, 47.9.1-5: "İnsanlar nezdinde (*peri anthrōpous*) adaleti gözeten kişiye (*ta dikaia phylattōn*) adil (*dikaios*), tanrı nezdinde (*peri to theion*) iyi olan kişiye ise dindar (*hosios*) denir; sözgelimi tanrıtanımaz (*atheous*)

Platon'da bu ikisi birbirine sıkı sıkıya bağlıdır ve bu dünyada saadetimizi belirlediği gibi öte dünyada da ebedi mutluluğumuzu perçinler.

Peki bu dünyada hakkaniyetli olup olmadığımız, tanrılara saygılı bir yaşam sürüp sürmediğimiz, kısacası gerek toplumsal gerekse bireysel yaşantımızda iyi birer insan olup olmadığımız nasıl belirlenecektir? Elbette ruhların sorguya çekileceği, bu dünyada yapıp ettiklerinin karşılığını öte dünyada eksiksiz bir şekilde bulacakları adil bir yargılama sonucu. Peki nasıl olmaktadır bu yargılama ve nasıl olmalıdır aslında?

Sokrates'in anlattığı hikâyeye göre Kronos zamanında, tabii Zeus'un iktidarı (*arkhē*) henüz ele geçirdiği zamanlarda da insanlar daha ölmeden, yani henüz hayattayken (*zōntes*) yine hayatta olan yargıçlar (*dikastai*) tarafından yargılanmaktadır. Bu durum da haklarında yanlış kararlar (*dikai*) verilmesine neden olmaktadır. Kararların yanlış verilmesi öte dünyada korkunç bir düzensizlik ve kargaşaya yol açtığından Plouton ile Kutlular Adası'nın bekçileri Zeus'un huzuruna çıkar ve aldıkları ödülü veya cezayı hiç de hak etmeyen insanların kendilerine geldiklerini söyleyerek durumdan şikâyetçi olurlar.[13] Her türlü işte adaleti gözeten Zeus öteden beri durumun farkındadır aslında ve bunun neden böyle olduğunu da gayet iyi bilmektedir:

> Bu işe bir son vereceğim artık. Şu an kararlar (*dikai*) yanlış (*kakōs*) veriliyor, evet. Yargılananlar giyinik (*ampekhomenoi*) yargılanıyorlar çünkü, yani henüz hayattayken (*zōntes*) yargılanıyorlar. Dolayısıyla ruhu beş para etmez onca kişi (*psykhas ponēras ekhontes*) güzel bedeniyle, soyuyla sopuyla ve servetiyle sarıp sarmalıyor (*ēmphiesmenoi*) kendisini; yargılama (*krisis*) sırasında da hakkaniyetli (*dikaiōs*) bir yaşam sürdüklerine tanıklık edecek bir sürü tanık çıkıp geliyor. Bu şeyler de haliyle aklını karıştırıyor yargıçların (*dikastai*); aynı zamanda giyinik halde (*ampekhomenoi*) karar veriyorlar onlar da, yani ruhları gözlerine, kulaklarına, hatta bütün bedenlerine sarınmış (*prokeklamymmenoi*) halde. Sonuçta bütün bu şeyler, yani hem kendilerinin hem de yargıladıkları kişilerin giyim kuşamları (*amphiesmata*) ayak bağı oluyor onlara.[14]

Demek ki Kronos zamanında öte dünyaya ilişkin yargılar daha bu dünyadayken verilmekte, insanlar ruhlarını perdeleyen o beden giysileri üzerlerinde yargıçlar karşısına çıkmakta; yargıçlar da aynı şekilde akıl gözlerine bağ olan bedenlerini giyinmiş halde yargılama yapmaktadır. Sorun insanların ve onları yargılayan yargıçların beden giysilerini soyunmamış olmalarıysa, çözüm de kendiliğinden açıktır. Şöyle devam eder Zeus:

> Öncelikle insanların ecellerini (*thanatos*) önceden bilmelerine (*proeidotas*) bir son vermeli. Çünkü şu an önceden biliyorlar bunu. Prometheus'a bu işi bırakması söylendi zaten. Sonra ancak bütün bu şeylerden soyunmuş olanlar yargılanmalı (*gymnous kriteon*); yani ancak ölüp gitmiş olanlar (*tethneōtas*) yargılanmalı. Yargıç da çıplak (*gymnon*) olmalı, başka deyişle o da ölmüş (*tethneōta*) olmalı; yargılamanın adaletli (*dikaia*) olması için de salt ruhuyla (*autēi tēi psykhēi*) incelemeli bir anda (*eksaiphnēs*) ölüp giden bir kimsenin salt ruhunu (*autēn tēn psykhēn*), yanında bütün o akrabaları olmadan, bütün o süsünü püsünü (*kosmon*) dünyada bıraktıktan sonra (*kataliponta epi tēs gēs*).[15]

Anlaşıldığı kadarıyla bu dünya üzerinde verilen kararlar genelde bozuk veya yanlış olduğundan, yargılamanın sağlıklı yapılabilmesi, başka deyişle salt hakikate ulaşılabilmesi için ruhun bedenden soyunmuş olması gerekir.[16] Zeus, bu durumu açıklığa kavuşturduktan sonra, öte

---

kimseler için dinsiz (*anosious*) deriz. Sonuçta adil (*dikaios*) ve dindar (*hosios*) kişi, tanrıyı onurlandıran (*theon timōn*), insanlara da adaleti hakkıyla dağıtan (*anthrōpois ta pros aksian nemōn*) kimsedir."

[13] Platon, *Gorgias*, 523b4-c1.

[14] Platon, *Gorgias*, 523c1-d5.

[15] Platon, *Gorgias*, 523d5-e6.

[16] Krş. Dürüşken 2014: 229.

dünyada kurulacak mahkemeye kendi oğullarını, yani Minos, Rhadamanthys ve Aiakos'u yargıç yapacağını söyler.[17] Bu yargıçlar ölüp de öte dünyaya göçtüklerinde, ruhların toplaştığı o çayırda (*en tōi leimōni*),[18] biri Kutlular Adası'na diğeri ise Tartaros'a uzanan iki yolun kesiştiği o kavşakta (*en tēi triodōi*) mahkemelerini kuracak ve bu dünyayı terk edip de öte dünyanın karanlıklarına doğru yol alan ölmüş ruhları orada durdurup sorguya çekeceklerdir. Rhadamanthys Asya'dan gelenleri, Aiakos ise Avrupa'dan gelenleri yargılayacak; Minos ise olur da yargıda kusur edilirse diye bu ikisinin kararları üzerinde nihai kararı verme (*epidiakrinein*) yetkisine sahip olacaktır.[19] Yeraltının keskin kavşağında kurulan bu mahkeme sayesinde bundan böyle hangi ruhun hangi yolu tutacağı konusunda sağlam kararlar verilebilecek; artık Kronos zamanında olduğu gibi hakkaniyetli ve dindar ruhlar Tartaros'un derinlerinde kaybolmayacak, günahkâr ruhlar da Kutlular Adası'nda hak etmedikleri mükâfatların doyumsuz semerelerini devşirmeyecektir. Bu değişen düzende ruhlar artık bu dünyada değil, öte dünyada; yaşarken değil, öldükten sonra; hayatta değil, ölmüş yargıçlar tarafından yargılanacaktır. Her bir ruh, artık beden giysisinden soyunmuş, bu dünyada sahip olduğu ne var ne yoksa hepsini çıkarıp bir kenara koymuş, salt ruh olarak çıkacaktır Minos'un kurduğu mahkemeye. Her bir ruh bu dünyada yaşadığı, maruz kaldığı bütün iyilikleri ve kötülükleri üzerinde sergileyebilecek durumdadır artık. Özetle söylemek gerekirse, Kronos zamanında insan, yanında kendisine tanıklık edecek, başka deyişle kendisi adına konuşacak bir sürü tanıkla mahkeme karşısına çıkarken Zeus zamanında artık yalnızca kendisi olarak çıkmaktadır mahkeme karşısına; artık yalnız ve çıplaktır, bir başına ve savunmasızdır. Çünkü hakikate ancak bu yolla, yani beden giysisinden soyunarak, başka deyişle zihni bulandıran bütün dünyevi şeylerden arınarak varılır.

Platon'un Sokrates'in dilinden aktardığı bu *mythos*un yalnızca öte dünyaya ilişkin bir *mythos* olmadığını, aynı zamanda bu dünyadaki yargılarımızın ve yargılama süreçlerimizin, dahası bütün kanaatlerimizin, bilgilerimizin ve fikirlerimizin niteliğini de açıkça ortaya koyduğunu düşünmek yanlış olmaz. Hatta Yeni-Platoncu filozof Olympiodorus'a kulak verecek olursak, bu *mythos*un aslında bize bu dünyanın ötesinde bir dünya sunmadığını anlarız:

> Bu masal (*mythos*), yargıçların (*dikazontes*) eskiden bedenli (*en sōmasin*; i.e. giyinik), şimdiyse çıplak (*gymnoi*) olduklarını; yargıların da (*dikai*) eskiden kötü (*mokhthērōs*), şimdiyse iyi (*agathōs*) olduğunu anlatır bize. Bakın, şuna dikkat edin şimdi ve bu masalın (*mythos*) şunu açıklığa kavuşturduğunu bilin: Gerçekte her zaman çıplak yargıçlar da (*gymnoi hoi dikastai*) vardır, bedenli (*meta sōmatōn*) yargıçlar da; çıplak şekilde yargılananlar da (*hoi dikazomenoi gymnoi*) vardır, bedeniyle birlikte (*meta sōmatōn*) yargılananlar da; kötü yargılar (*mokhthērai dikai*) da vardır, gayet iyi yargılar (*kallistai dikai*) da. Bizce bu masalın (*mythos*) yorumu budur ve bu anlatılmaktadır burada.[20]

[17] Minos ile Rhadamanthys, Zeus'un Europe'den, Aiakos ise Aegina'dan olma oğludur. Minos, mitolojide bilge bir yasa koyucu, Rhadamanthys ile Aiakos ise bilge, adil ve dindar kişiler olarak ünlenmiştir. Bkz. Homeros, *Ilias*, 13.450, 14.322; Pausanias, 2.29.2; ayrıca bkz. Lodge 1896: 261-62.

[18] Öte dünyada ruhların konakladığı bu çayır Homeros'ta Hades boyunca uzanır (*Odysseia*, 11.539, 11.573); Platon'da ise gidecekleri yer belli oluncaya dek ruhların bekleştikleri mekân olarak Hades'in girişinde yer almaktadır.

[19] Platon, *Gorgias*, 523e6-524a7.

[20] Olympiodorus, *In Platonis Gorgiam Commentaria*, 48.1.21-48.2.2.

Kaynakça

(Antikçağ yazarlarına yapılan atıflarda Thesaurus Linguae Graecae*'da* (TLG) *yer alan edisyonlar temel alınmıştır.)*

Annas, J. (1982). "Plato's Myths of Judgement," *Phronesis*, Vol. 27, p. 119-143.

Dürüşken, Ç. (2014). *Antikçağ Felsefesi. Homeros'tan Augustinus'a Bir Düşünce Serüveni*, İstanbul: Alfa Yayınları.

Fussi, A. (2001). "The Myth of the Last Judgment in the *Gorgias*," *The Review of Metaphysics*, Vol. 54, No. 3, pp. 529-552.

Irwin, T. (trans.) (1979). *Plato. Gorgias*, Oxford: Oxford University Press.

Lodge, G. (1896). *Plato. Gorgias*, Boston: Ginn & Company.

Pertenie, C. (ed.) (2004). *Plato. Selected Myths*, Oxford World's Classics, Oxford: Oxford University Press.